

АБОНАМЕНТЪ

За България год. 20 л.
6 м. 12 л.
За странство . 40 л.

Един брой 20 стот.

Телефон № 368.

ДОБРУДЖА

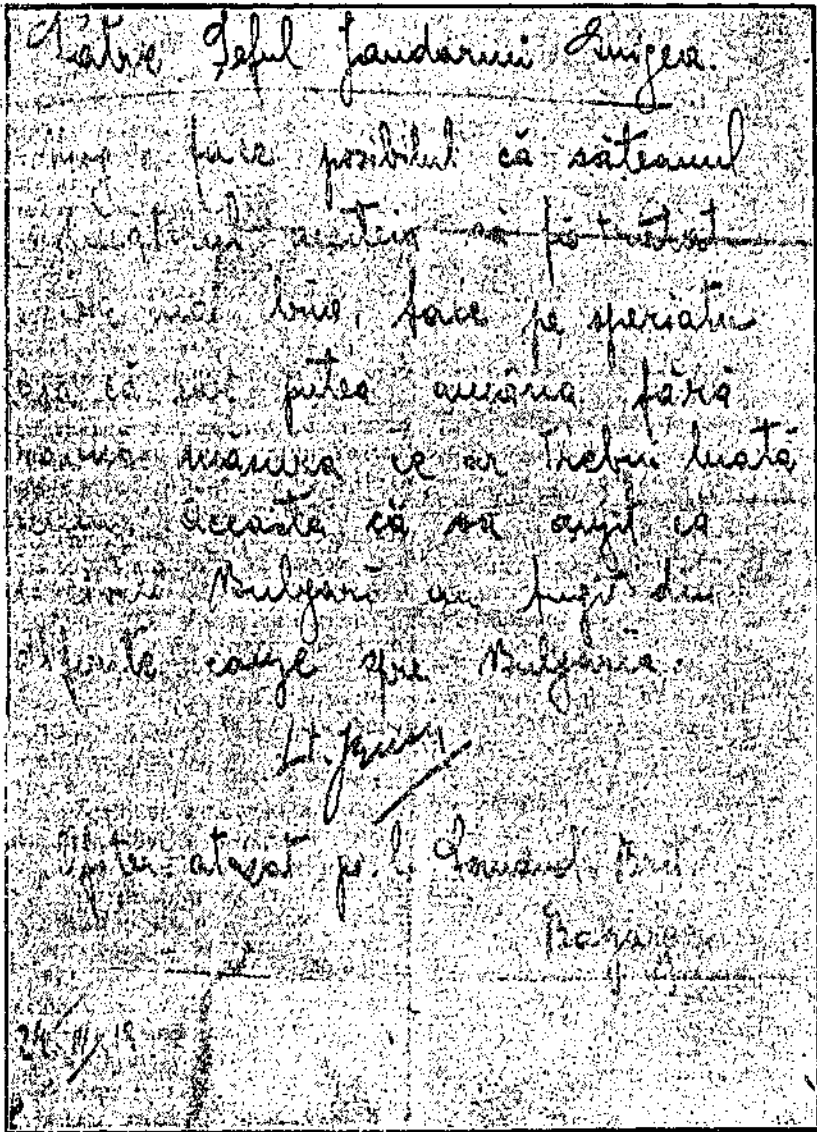
ОРГАНЪ НА ЦЕНТРАЛНИЯ ДОБРУДЖАНСКИ НАРОДЕНЪ СЪВЪТЪ

ЗА ОБЯВЛЕНИЯ
се плаща по споразумение.
Адресъ:
в „ДОБРУДЖА“ — площадъ
„Черна Джамия“ № 5.
Излиза
сряда и събота.
Ракописи не се връщатъ.

Системата на ромжския тероръ въ Добруджа.

Ромжнитъ твърдятъ, че нашитъ съобщения за тѣхнитъ золуми въ Добруджа не отговарятъ на истината. Ние имъ посочихме цифри за бѣжанцитъ, между които има и ромжии, прѣдаваме разказитъ на избѣгалитъ, посочвахме имена, дати и факти, които доказватъ, че ромжскиятъ режимъ въ Добруджа е повече отъ варварски. Ние изтъкнахме още, че ромжскитъ

органи въ Добруджа систематически не само не допускатъ българитъ да се оплакватъ на окупационнитъ власти, но аташиранитъ къмъ послѣднитъ ромжски военни ръководятъ навзора надъ българското население. Че въ това свое обвинение ние не сме голословни, се вижда отъ слѣдния документъ:



Буквалниятъ прѣводъ на това писмо гласи:

До шефа на жандармерията въ с. Евиджа.

Моля да направите възможното, щото селянинтѣ, приносящия настоящото, да бжде третиранъ нѣщо по-добрѣ. Той се прѣструва на подплашенъ, така, че ще може да се отложи безъ старание мѣрката, която би трѣбвала да се вземе сега. (к. н.) Това, понеже се е чуло, че 15 цивилни българи сж избѣгали по разни причини въ България.

29. III. 919.

(под.) Поручикъ И. Буси.

Аташиранъ офицеръ къмъ Британското команданство.

Базарджикъ.

За да се разбере по-ясно смисъла на писмото, ние ще припомнимъ на късо историята на написването му, която дадохме въ бр. 230 на вѣстника си. (Отдѣлъ „Животътъ въ Добруджа“, разказътъ на Недѣлчо Николовъ Полихроновъ отъ с. Евидже, Добришка околия).

Упълномощевъ отъ сѣселянитъ си, които искали да се избавятъ отъ ромжскитъ золуми. Недѣлчо Николовъ отива при английския командантъ въ Добричъ, да моли да имъ изпрати двама английски войници, които да живѣятъ въ селото имъ. Въ команданството, обаче, едно цивилно лице (ромжецъ) го хваща за яката и го вкарва въ една стая на долния етажъ. Тукъ дохожда и ромжскиятъ поручикъ Гуси (ромжски офицеръ, аташиранъ при английското команданство), който се нахвърлялъ върху Николова съ псувни и му нанесал десетина удара съ камшикъ. Единъ англ. офицеръ спира побоя и поручикъ Гуси дава това писмо на Николова.

Отъ съдържанието на писмото ясно личатъ двѣ работи, че съществуватъ „мѣрки, които трѣбва да се взематъ“, за съществуването на които г. поручикътъ знае и че той има власт да ги „отлага“.

Лъжа ли е, слѣдъ това, че терорътъ въ Добруджа е системно организиранъ?

Изпращането на англичанитъ отъ Силистра.

Ромжнитъ запрѣщаватъ изпращането. — Народътъ на пристанището. — Женитъ стоятъ по-горѣ отъ царетъ. — Англичанитъ подиграватъ полицията. — Маневритъ на гузнитъ.

(Кореспонденция).

На 14 т. м. населението се научава, че англичанитъ ще заминатъ въ 4 часа слѣдъ обѣдъ. Сутринта ромжската полиция е подирила г. П. Бояджиевъ подъ прѣдлогъ, че той е запасенъ български офицеръ. Гражданинътъ, напласен отъ горчивия опитъ, вѣрваха, че ще го арестуватъ и затова, всѣки го съвѣтвалъ да се скрие. Но той все пакъ се явилъ въ полицията. Какво му сж говорили тамъ, нѣкои граждани лесно можали да научатъ отъ бѣбривата ромжска администрация: той билъ виканъ за да бжде прѣдупрѣденъ, че по никакавъ начинъ българитъ не бива да изпращатъ англичанитъ. Това прѣдупрѣждение било направено по най-циниченъ и вулгаренъ начинъ.

Около 3 и половина часа гражданството, което нѣмало възможностъ да знае маневритъ на ромжската полиция, на групи почва да се стича къмъ пристанището. Една група отъ госпожици се отправила къмъ шлеповетъ, гдето вече били англичанитъ, да имъ поднесатъ букети, но срѣщу тѣхъ излиза единъ ромжски чиновникъ и ги спира. Прѣводчикътъ-англичанинъ, който знаелъ ромжски, се скаралъ на чиновника и му казалъ, че „женитъ стоятъ по-горѣ отъ царетъ“, затова не трѣбва да ги закача. Тая разприя разкрива замислитъ на ромжнитъ, които се защитавали съ това, че имали заповѣдъ да не пушатъ никого да се приближи до шлеповетъ. Англичанитъ били принудени сами да слѣзатъ и взематъ цѣвтията.

Малко врѣме слѣдъ като се свършила историята съ цѣвтията, на пристанището пристигнали кмета и ромжски офицери. Английскитъ офицери слѣзали на брѣга за да се сбогуватъ. При разцѣлуването английскитъ войници отъ шлеповетъ викали ху-у-у! Чули се и подсвирвания. Народътъ, който се билъ стекълъ на моста, владенъ въ водата около 100 метра, получилъ заповѣдъ отъ шефа на полицията да напусне моста подъ прѣдлогъ, че мостътъ е слабъ, може да се счупи и да стане нещастие.

Подъ давлението на тази демонстрация, полицията отстъпила и оставила народа на моста.

Подигранитъ полицаи трѣватъ между народа и съ цинични заповѣди забранявали на изпращачитъ да махатъ съ кърпички, вѣстници, книги и др., и да викатъ при трѣгването на парахода. На една група госпожици тѣ заповѣдали: „Скрийте си кърпичкитъ въ чоралитъ, защото ще направите студена баня“. Къмъ мжжетъ лъкъ се обръщали невдумислено: „Скрийте книгитъ и ржцѣтѣ си въ джебоветъ си, защото ще ви арестуваме и послѣ да му мислите“.

Безсилни да сторятъ зло на женитъ, полицаитъ вземали адреситъ на нѣкои и други мжже, приказвайки си ужъ ниско, но достатъчно високо, за да ги чуятъ наоколо, че „двечера още трѣбва да бждатъ арестувани“ тия и тия и да имъ се ударятъ по 100 тогги. Тая нова маневра има упѣхъ до нѣкадъ: една частъ отъ изпращачитъ си отишла, а другата — потеглила за Дунавската

градина, отъ гдето, при трѣгването на парахода, почватъ да привѣтствуватъ заминаващитъ англичани. Когато ромжнитъ забѣлзватъ това, веднага се чуватъ сигнали и полицията начело на шефа се спуща да разпрати гражданитъ и отъ градината. Изпращачитъ били принудени да избѣгатъ по крайбрѣжието. Така полицията успѣла най-послѣ да разпрѣсне непокорната рай.

К. Д-въ.

Опасноститъ за Ромжния.

Какъ се информира европейското общество.

Букурещкиятъ кореспондентъ на в. „Танъ“ продължава да заблуждава френското общество относно положението на изтокъ и въ частностъ за онова на Ромжния. Така, въ броя на „Танъ“ отъ 13 априлъ е помѣстена слѣдната кореспонденция:

„Новината, че съглашенцитъ сж рѣшили да продължаватъ ромжската армия, причини тукъ, очевидно задоволство. Но само материална помощ не е достатъчна: за източния фронтъ трѣбва единъ началникъ и единъ планъ.“

Положението не е твърдъ ясно. Всѣки моментъ Ромжния може да бжде нападната отъ всички страни: маджари, болшевики, българи трѣсятъ да се съюзатъ чрезъ сила или интриги. Нека се знае добрѣ на западъ: Ромжния е въ пѣтя на болшевиизма, рушителъ на реда въ Европа. Украинцитъ и поляцитъ знаятъ добрѣ това.

За отстранение тази опасностъ съсѣмъ не сж нуждни значителни сили, нито е нужна намѣсата на съглашенски войски. Едно незначително число войски, достатъчно обучени и добрѣ въоржжени, е достатъчно да спре болшевишкитъ чети; тази война, ако избухне, ще има характеръ на колониална война. Необходима е само една военна акция, подготвена добрѣ и водена методично. За това трѣбва единодушие въ командването.

Имаше ли го на източния фронтъ? Прѣзъ Виена бѣха изпратени за Одеса много военни мисии безъ опредѣлени задачи. Тѣзи мисии се изпращаха и отзоваваха отъ военното министерство въ Парижъ. А това не позволява да се съсѣдоточи властятъ и отговорността въ едно лице. Този видъ анархия струва скъпо на ромжнитъ. Резултатитъ се виждатъ въ Добруджа, гдето съглашенскитъ войски сж рѣшили да си заминатъ като останатъ утрѣшния день въ ржцѣтѣ на българскитъ чети, когато ромжската армия е по-Днестръ и въ Трансилвания. Маджаритъ, които още иматъ въ ржцѣтѣ си армията на Македзентъ, и българитъ, които сж напълнили селата съ пушки и картечници, могатъ единъ день ненадѣйно да атакуватъ Ромжния и тѣ не ще намѣрятъ прѣдъ себе си друго, освѣнъ конфликтитъ между властитъ.

Трѣбва съглашенцитъ да създадатъ единство въ командването на изтокъ и да обезоржжатъ маджаритъ и българитъ.

Тенденцията, която се прокарва въ тия кореспонденция, е ясна, макаръ за кореспондента „положението да не е ясно“. Нужно е на всѣка цѣна България да се прѣдстави като страна, която агентира противъ Ромжния, за да се извлече впечатлението, че тя и днесъ инспирира една политика, която отива въ разрѣзъ съ интереситъ на Съглашенството. Отъ друга страна, цѣлътъ е да се отвлече вниманието на обществото отъ ромжскитъ жестокости въ Добруджа и до колкото е възможно да се оправдаятъ.

Послѣ, италианцитъ нали замѣстатъ англичанитъ въ Добруджа?

ЖИВОТЪТЪ ВЪ ДОБРУДЖА.

(Разкази на очевидци).

Василь Манолов, от село Тузла, сарахъ, 32 години, напуснал селото на 28 мартъ н. г., разказва:

Принуденъ бѣхъ да напушта селото поради прѣсѣдването, на което бѣхъ подложенъ. Ромжнскиятъ даскалъ Мущика и шефътъ се канѣли даже да ме убиятъ или най-малкото да ме откаратъ нѣкъдѣ. Всѣки по-събуденъ българинъ е прѣсѣдванъ на всѣка крачка и най-безмилостно тормозенъ и изнудванъ за храна или пари. Ако двама-трима българци се спратъ случайно на улицата да разминатъ нѣкоя дума и друга, тѣ веднага биватъ арестувани и бити. Никой не е сигуренъ за живота и имота си. Нено Минчевъ, 28-год., е единъ турчинъ, не му знамъ името, бѣха откарани, обаче, по застъпничеството на французитѣ бѣха освободени. Георги Македончето е изнуденъ отъ шефа съ 300 лева, а Юрданъ Василевъ, делегатъ въ конгреса, до сега е изнуденъ отъ шефа и кмета съ една сума около 20,000 лева, вънъ отъ овцетѣ, а сега и агнетата, които е заставенъ да имъ подарява. Терорътъ, на който сж подложени българитѣ, е причината, дѣто така масово напускатъ своитѣ домове и имоти.

Прѣди извѣстно врѣме, датата не помня, въ село дойде една комисиция отъ ромжнски и френски офицери и фотографира Стана Митева и Флора Маню Димитрова, подъ прѣдлогъ, че българскитѣ войници ги обезчестили и на първата отъ тяхъ нанесли такъвъ побой, отъ който тя оглушала, а на втората българскитѣ войници били подпалили кѣщата. Въ сѣщностъ, първата е глуха отдавна, а на втората кѣщата се подпали поради нейната невнимателностъ. При това и двѣтъ сж леки жени. И двѣтъ се хвалѣха, че имъ били обещани на първата 15,000 лева, а на втората 20,000 лева отъ ромжнитѣ.

Ромжнската властъ взема насилствено храната на българското население и частъ отъ нея изпраща въ Кюстенджа, а останалото се раздава на ромжнитѣ отъ селата за храна и за сѣме. Така че на българското население се отнема възможността да може да поѣде и да се изхрани.

Петъръ Стоевъ, желѣзаръ, 42 години, отъ село Ичанъ Чешме, напусналъ селото на 11 того, разказва:

Положението на българитѣ е много тежко. Всѣки по-събуденъ българинъ е прѣсѣдванъ. На всички се правятъ всевъзможни прѣчки и мизерии отъ страна на ромжнската административна властъ. Особено много обирци се извършваха въ първитѣ дни, слѣдъ като селото бѣ принудено да приеме ромж-

ската властъ. До сега селото бѣ подложено на постоянни обиски. Една комисиция обходи селото да търси храна. Българскитѣ и германски документи за покупка на добитъкъ не се признаватъ; добитъкитѣ, купени прѣзъ врѣме на българското или германското управление, не се считатъ за безстопанствени. На мене бѣ взета една крава, която купихъ отъ българската войска въ гр. Бабадагъ. Петъръ Георги Пѣевъ (Соколовъ), 47-год., прѣди мѣсець бѣ арестуванъ въ Кюстенджа и битъ до съсипване. Причината за неговото арестуване е тази, че ромжнецътъ Драгомиръ Казаку твърди прѣдъ ром. властъ, какво Петъръ Георги Пѣевъ (Соколовъ) го билъ прѣзъ врѣме на българското управление. Въ сѣщностъ, той не е виновенъ. Пѣевъ стои извѣстно врѣме затворенъ, слѣдъ това бѣ пуснатъ и стои свободенъ 7 дни, но пакъ го арестуваха и дѣлото му щѣше да се гледа на 14 априлъ. Между другото, питанъ билъ да изкаже, кои сж били подстрѣкателитѣ противъ ромжнитѣ.

Шефътъ изнудилъ Митю Балчевъ. Вълчевъ съ сто и шестдесетъ лева, като го заплашилъ, че ще го вика за войникъ.

Ради Андрѣевъ, 45-год., отъ село Черна, околия Мачинска, земледѣлецъ, разказва:

Прѣзъ мѣсець декември н. г. въ селото ни стана убийство: Убити бѣха: Яни Николау (гъркъ), дъщеря му Елена, Георги Коста Кожухаровъ (гръкоманъ) и Митю Андоновъ — послѣдниятъ бѣше добъръ българинъ. Кои сж убийцитѣ, не се знаеше.

Жената на Яни Николау обвини като убийци: мене, братята ми Злати 43-год., и Пеню 35-год., Маринчо Стойчовъ 55-год., Никола Поповъ, Стоянъ Райковъ 50-год., Никола Гарговъ 47-год. Личнитѣ ни неприятели още повече бѣха причина тя да настоява, че ние сме убийцитѣ. Въ сѣщностъ ние бѣхме невиновни и непричастни въ това убийство и даже една отъ убийцитѣ, Митю Андоновъ, е нашъ близкъ роднина. Въ сѣщия денъ, когато стана убийството, азъ имахъ работа съ 4 ромжнски отъ село Осгровъ, Хърсовска околия, на единъ отъ тѣхъ името е Василе Баланъ, на другитѣ двама пълнитѣ имена не знамъ; знамъ само, че на една името е Зайне, на другия Некулъе, а на четвъртия името не помня. Него денъ азъ ходихъ по селата да ни търсятъ овце за храна и въ момента, когато се извършило убийството, азъ съмъ излизалъ отъ село Сату-Ноу за да си отивамъ въ нашето. Другитѣ ми братя сжко така

сж невинни по убийството и заедно съ другитѣ селени сж били на края на селото, защото тогава се чуло, че ромжнитѣ отъ близкитѣ села ужъ идѣли да нападатъ нашето село. Както казахъ, ние бѣхме набѣдени, че сме убийцитѣ и извикани бѣхме да се явимъ при френски командантъ въ градъ Мачинъ. Разсѣдвани бѣхме отъ него въ присѣствието на единъ ромжнски офицеръ, а прѣводчикъ бѣ българинътъ Трифонъ Габроаски отъ Мачинъ. Разпитвани бѣхме на ромжнски езикъ. Намѣриха, че не сме виновни; жената и сина на Яни Николау и тѣ признаха прѣдъ команданта, че не сме ние убийцитѣ. Пуснати ние бѣхме да си отидемъ въ село и на трѣгване ромжнскиятъ офицеръ ни увѣри, че нѣма отъ какво да се боимъ. Това бѣ 10—12 деня слѣдъ извършването на убийството. Слѣдъ извѣстно врѣме жената на Яни Николау, Елена, отива въ Браила и отъ тамъ повдига отново тоя въпросъ. Отъ Тулча съобщиха да бждемъ уловени. Никола Гарговъ, Стоянъ Райковъ, Маринчо Стойчовъ и братъ ми Злати бѣха уловени; помъчиха се и останалитѣ да ни уловятъ, но ние бѣхме се изкрили. Уловенитѣ бѣха откарани къмъ Тулча, но по пѣтя при Телкибаиръ братъ ми Злати сполуча да избѣга, а другитѣ откарани въ Тулча, по слѣдъ извѣстно врѣме пуснати, съ намѣреніе да могатъ да ни уловятъ всички и закаратъ въ Браила, защото ромжнитѣ много добръ знаяха, че женитѣ ни щѣха да се оплачатъ на френскитѣ власти, които бѣха вече извѣстени, че не сме виновни. Това бѣ слѣдъ 17 деня отъ разпита ни въ Мачинъ.

Принудени бѣхме да се криемъ, и намѣрихъ за най-добръ да се криемъ въ гората. Азъ, братъ ми Злати, Пеню отидохме въ гората и си направихме колиба. Съ насъ доде и Никола Небуновъ, отъ когото търсѣха нѣкаква пушка. Минаха се около 17 деня, бѣ 1 февруари, отидохме въ село да се видимъ съ домашнитѣ си и да си вземемъ храна. Нея вечеръ, безъ да знаемъ, братъ ми Злати бѣ уловенъ. Ние бѣхме си отишли въ гората. Братъ ми Злати е билъ цѣла ноцъ битъ и изтезанъ и заставанъ да изкаже, кѣдъ се криемъ. Той мислѣлъ, че ние не сме се върнали въ гората и имъ казва, че сме въ гората, като прѣдполагалъ, че нѣма да ни намѣрятъ тамъ. По четири часа сутринта плутоинертъ, шефъ на секцията, шефътъ на поста и 6 души жандарми подкарали братъ ми да имъ посочи кѣдъ сме ние. Щомъ стигатъ до колибата ни, почватъ да стрѣлятъ и раниха на четири мѣста въ гърдитѣ брата ми Пеню, Никола сжко бѣ тежко раненъ въ гърдитѣ и азъ бѣхъ

раненъ въ ржката. Слѣлъ като стрѣляхъ 5—6 пѣти, извикаха да се прѣдаваме. Отговорихъ имъ, че се прѣдаваме. Излѣзохъ вънъ. Пеню бѣше вече умрѣлъ. Никола стана слѣдъ мене, макаръ тежко раненъ въ гърдитѣ, но щомъ излѣзе, падна. Пакъ стана и идва къмъ мене при жандармитѣ и послѣ трѣгва къмъ колибата да изведе Пеня; мислѣше, че още е живъ, но едва двѣ крачки направи, политна и падна. Тогава шефътъ се спусна къмъ него и почна да го мачка съ краката си и блѣска съ приклада на пушката си, като го псува най-мръсно. И Никола въ агония ревъше най-сърцераздиращелно и молѣше за пощада. Картина неопишуема. Но каменното сърце на ромжнския шефъ отъ нищо се не трогваше. Той умрѣ подъ краката на озвѣрения ромжнецъ (шефътъ на поста въ с. Черна). Още веднага се пристѣпи къмъ обирването ни. Плутоинертъ ни взема всичкитѣ дрехи, които си бѣхме занесли въ колибата да се завиваме, защото врѣмето бѣше студено: единъ кожухъ, имурлукъ, сарика и мушама за обличане. Отъ мене вземаха 1500 лева, отъ братъ ми Злати—1000 лева, а отъ Пеню—3000 лева и единъ сребренъ часовникъ. Откарани бѣхме въ село и арестувани въ секцията, дѣто стоиме 6 деня и прѣзъ всичкото врѣме бити най-безмилостно съ тояги. На шестия денъ трѣгнахме къмъ Тулча, кѣдъто, като стигнахме, заедени бѣхме въ компания де жандарми, слѣдъ това при прокурора, които, като ни видѣ, скара се на плутоинера, който ни конвоираше, защо ни е довелъ и му каза да ни откара въ Браила и, като минемъ прѣзъ село, да улови и останалитѣ. Слѣдъ единъ денъ трѣгнахме къмъ Браила. Конвоирани бѣхме отъ плутоинера, шефъ на черненската секция, заедно съ капрала. Тѣ се качиха на каруца, а ние трѣбваше да вървимъ пѣшъ прѣдъ тѣхъ. Освѣни мене и братъ ми Злати, съ насъ вървѣше и Никола Русевъ, 18-год. момче, наклеветено отъ неприятели, че ужъ имало пушка и не било я прѣдало. При село Алибий-койо жандармитѣ взеха да задрѣмватъ. Ние взехме да усилюваме хода си, а каруцата се караше бавно и, като влѣзохме въ село, сполучихме да избѣгаме, като се изкрихме въ единъ отъ близкитѣ дворове и слѣдъ това поехме пѣтя за България. Въ врѣме на лѣтуването ни насамъ отъ наши сѣселени се научихме, че като стигналъ въ село плутоинертъ извикалъ въ секцията жена ми Елена 45-год., жената на Злати, Ивана на 40 год. и голѣмия ни братъ Таси Андрѣевъ 55-г., изтезавалъ ги и билъ ги да кажели кѣдъ се криемъ.

Мемоаръ отъ Централния Добруджански Народенъ Съвѣтъ.

(Продължение отъ брой 230).

Приемемъ ли за ржководно начало при разрѣшаването на спорнитѣ териториялни въпроси първото положение, Ромжния губи своитѣ права върху Банаъ и Буковина; приемемъ ли второто положение — ромжнскитѣ претенции върху Добруджа ставатъ напълно неоснователни. Тия претенции сж, обаче, сжко тѣй неоснователни дори и когато се приеме като ржководно начало и първото положение, защото ромжнскиятъ елементъ въ цѣла Добруджа нѣма относително болшинство. Ромжнското правителство сега иска да докаже противното съ статистики, въ чиято достоверностъ ние имаме всички основания да се съмняваме. Трѣба да завимъ, че и до сега за населението по народности въ Добруджа не сжществува една напълно обективна ромжнска статистика, направена по общоприетитѣ научни методи на статистиката. Всички ромжнски статистики за Добруджа отъ

1878 г. до 1916 г. сж правени по префектуритѣ, околийскитѣ и общинскитѣ управления въз основа не на едно дѣйствиелно прѣброяване на населението, а въз основа на общинскитѣ сѣмейни книги, въ които голѣмъ брой отъ дѣцата отъ неромжнска народностъ, родени слѣдъ 1878 г., сж вписани като ромжнски. Всички тия ромжнски статистики, печатани въ ежегоднитѣ отчети на ромжнскитѣ префекти въ Добруджа, иматъ една обща тенденция: да доказватъ, че нашата провинция отъ година на година се ромжнизира и че чуждитѣ народности намаляватъ. Това, вѣроятно, се е смѣтало въ Букурещъ за голѣмъ активъ на добруджанскитѣ префекти, защото нѣкои отъ тѣхъ особено ревностни сж се показвали въ опититѣ си да изопачаватъ дѣйствиелността и, да романлизиратъ Добруджа въ статистически си данни. Едно просто сравнение на тѣхнитѣ статистики за различни години ни открива слѣднитѣ дефекти:

1. Въ броя на населението на Добруджа е включенъ и броятъ на населението отъ дунавската дѣлта, която не съставя частъ отъ нашата провинция;

2. Чисто български села въ по-старитѣ статистики сж посочвани като български, а въ по-новитѣ като ромжнски или гагаузки (напримѣръ голѣмото българско село *Бейдаутъ*, Бабадашко);

3. Въ чисто български, турски, татарски, руски и нѣмски села е показванъ голѣмъ брой ромжнски, макаръ че въ тия села прѣзъ годинитѣ, за които се отнасятъ статистикитѣ, не е имало ромжнски (напр. с. с. *Бешкой*, *Хаджесларъ*, *Каменна*, *Бабадашко*, *Черна*, *Мачинско*);

4. Въ села съ смѣсено население, броятъ на неромжнското население е показванъ много по-малкъ, отколкото е въ дѣйствиелностъ (напр. с. с. *Налбантъ*, *Хаджигьолъ*, *Бештене*, *Тулчанско*);

5. Въ ромжнски села, дѣто има малки групи отъ българци, числото на послѣднитѣ или никакъ не е показано, или пъкъ е намалено (напр. с. с. *Николицель*, *Мегданкой*, *Сомово*, *Исаценско*, *Къшла*, *Тулчанско*);

6. Въ числото на мѣстнитѣ жители сж показвани войничитѣ, многобройнитѣ жандарми и чиновници, докарани отъ

Ромжния, както и голѣмия брой ромжнски работници, които всѣка година идватъ врѣменно на работа въ черноморскитѣ и дунавскитѣ пристанища.

Послѣдниятъ аргументъ, съ който ромжнското правителство иска да докаже ромжнскитѣ права върху Добруджа, е останалъ отъ феодалнитѣ врѣмена, когато сѣдбата на провинциитѣ се рѣшаваше не въз основа на правата на населението, а въз основа на правата на землевладѣтелитѣ. Той нѣма нищо общо съ съвременнитѣ принципи за правата, свободитѣ и равноправието на народитѣ. Приемемъ ли се той като ржководно начало при разрѣшаване на териториялнитѣ въпроси, логическиятъ консеквенция отъ него ще доведатъ до положения, които прѣди всичко отричатъ ромжнскитѣ права върху дѣйствиелно ромжнски провинции, до положения, които отричатъ правото за свободенъ животъ на народи, които вслѣдствие на политически или стопански гнетъ сж били лишени отъ правото на собственостъ върху работната земя въ своитѣ отечества. Отъ гледището, обаче, на съвременното международно право, подобни поло-

Положението.

Във връзка с работата на мирната конференция три събития днес занимават света: Напушането на Париж от страна на италианската делегация, разбиването на болшевиките при Киев и р. Днестър и прѣговорите с Германия.

Италианската делегация налуца Париж, понеже на исканията на италианците да им се даде Фиуме и сѣверната част на Далмация се е противопоставил г. Уйлсонъ. Италианците подкрепят тезата си с лондонския протоколъ отъ 1915 година, сключенъ между Италия, Англия и Франция и с тезата, че Италия се е била за националното си обединение, въ сферата на което влизатъ и други части, вън отъ нея, за които тя претендира. Не се знае още, какво е противопоставилъ г. Уйлсонъ на тия италиански претенции и какво е точно поведението на Англия и Франция. Споредъ една вчерашна телеграма, г. Клемансо и Лойдъ Джоржъ, при заминаването на г. Орlando сж му връчили по едно изложение за своите възгледи относно Фиуме.

Политическиятъ кръгове вѣрватъ, че конференцията ще намбри единъ модусъ да помири италианските претенции с възгледите на г. Уйлсона и че този инцидентъ нѣма да попрѣчи за скоростното сключване на мира.

Бързото ликвидиране на войната, безъ съмнѣние, ще зависи отъ поведението на Германия, делегатите на която до четвъртъкъ, както бѣше опрѣдѣлено, не сж пристигнали въ Версайлъ. Очаквали ги за 29 того, но дали сж пристигнали, липсватъ свѣдѣния до сега.

Това забавяне трѣба да се дължи по-скоро на технически, отколкото на политически причини. Въ единъ моментъ, когато върху Германия тежи тежкото обвинение, че тя интригува с болшевиките въ Унгария и Русия и че тя е причината за разширението на смутовете на изтокъ, едва ли може да се допусне, че германците ще се съгласятъ с леко сърце да дадатъ нови поводи за обвинения и подозрѣния. И то сега именно, когато тия подозрѣния имъ прѣнесоха такава голяма вѣда и когато побѣдоносниятъ ходъ на болшевиките е спрѣнъ и въ Унгария, и въ Русия.

Разбиването на болшевиките при Киев и Днестъръ още не може да се оцѣни. Въ всеки случай, днесъ болшевиките иматъ да се грижатъ повече за охраната на своята властъ и за дълго време, ако, разбира се, не бждатъ смазани, тѣ нѣматъ възможностъ да безпокоятъ Европа с нападения.

За поведението на нашите съседни в. „Прѣпорещъ“ пише:

„Нашите съседни гърци, сѣрби и романи постоянно блънуватъ за български болшевизъмъ и отекчаватъ своите ве-

жения сж единъ абсурденъ анахронизъмъ. Всѣка една страна принадлежи на населението, което я обитава, а не на лицата, на класите или на националните групи, които владѣятъ работната земя въ нея.

Вѣрѣки всичко това, нека разгледаме фактическата страна на послѣдното романско твърдение. Прѣди всичко, вѣрно ли е, че романското население владѣе по-голямата частъ отъ работната земя въ цѣла Добруджа? За да докажатъ своето твърдение, романците привелатъ статистически данни за разпрѣдѣлението на работната земя между различните народности. И тая имъ статистика има сжщитѣ недостатѣци, каквито има и статистиката имъ за населението по народности. Недостатѣците на първата сж въ свързка с недостатѣците на послѣдната, а едините и другите се дължатъ на стремежа да се прѣдстави Добруджа на всѣка цѣна като страна напълно романизирана, като страна, въ която романските елементи има и числено и стопанско издмощие надъ всички народности. Вписали въ своите статистики една значителна частъ отъ нероманско население като ро-

лики съюзници с непрѣстанны кръстци за нѣкаква несществуваща българска опасност. Тѣ правятъ това не по еднакви съображения: докато сѣрби и гърци очакватъ най-малки смутъ, за да обиятъ тѣй желаното разрѣшение да изпратятъ войските си въ България да ни „усмиряватъ“, романците сж служатъ с болшевишкия призракъ отъ югъ, за да прѣдставятъ въ по-черни краски своето собствено положение и привлекатъ повече съюзнически войски въ Ромжния. Последните внашаватъ своите опасения и на чуждите прѣдставители. (цензура) Сега-засага най-подозрителни въ болшевизъмъ били българите и липованите въ Добруджа, които могли да откъснатъ Ромжния отъ морето. Интересно е да се констатира по този поводъ, че поменатиятъ кореспондентъ, явно инспириранъ отъ романците, признава, че въ Добруджа нѣма романско население.“

Изъ романския печатъ.

Югославия и Унгария.

„Диминица“ съобщава отъ Българв: Югославияската дирекция на печата публикува слѣдното комюнике:

Югославияското правителство е отхвърдило прѣдложението на Съглашението за участието на югославияската армия въ борбата противъ маджарското сѣвѣтско правителство.

Този опитъ се мотивира с факта, че Съглашението не е признало още югославияската държава и че голяма частъ отъ югославияската територия е още окупирана, като че е неприятелска територия.

Югославияската държава, слѣдователно, не намира мотиви за намѣса, до като нейните аспирации не бждатъ удовлетворени.

Какво обезщетение иска Ромжния.

„Адевърулъ“ съобщава отъ Парижъ: Ромжния е фиксирала слѣдните цифри, които ще иска като обезщетение за нанесените загуби отъ неприятеля: 650 милиона за възстановяване на петролната индустрия; 450 милиона за щетите на движимите имущества; 950 милиона за разрушените имущества и отнесените храни; 217 милиона за щетите, нанесени отъ руските войски. Всичко 6 милиарда и 608 милиона.

Романските претенции за Добруджа.

Политическата страна на добруджанския въпросъ.

Г-нъ Д-ръ Т. Тодоровъ е помѣстилъ въ „Демократически Сборникъ“ една статия, въ която, като разглежда миналото на Добруджа, пише:

„До прѣди Санстефанския и Берлинския договори Добруджа толкова малко бѣ романска, че самите романи никога не се интересуваха за нея и никога не сж проявявали нѣкакви претенции върху нея. Напротивъ, когато стана известно въ Ромжния, че въ Санъ-Стефано Русия е уговорила отстъпването на тази област, за да я даде на Ромжния

срѣщу Бесарабия, това повдигна цѣла буря отъ негодувание всрѣдъ романците: камарата на депутатите и сенатътъ гласуваха на 26. I. 1878 г. идентични резолюции, с които протестираха противъ отнемането на Бесарабия и категорично отказваха да приематъ Добруджа, чужда тѣмъ земя, с инородно население. Въ сжщия смисълъ романското правителство отправи мемоаръ до великите сили на 25 февруари 1878. Цѣлниятъ романски печатъ *единодушно* пишеше, че за нищо Ромжния не иска да си присѣдини Добруджа, земя чужда ней и географически, и исторически, и етнографически, и върху която Ромжния нѣма безусловно никакви права. На Берлинския конгресъ романските делегати Когалничану и Братиану само се противопоставиха на отнемането на Бесарабия отъ Ромжния, безъ да прѣдвѣятъ никакви претенции върху Добруджа.

Впрочемъ, до тогава никой въ Европа не бѣ помислювалъ, че тази българска област може да принадлежи другиму, освѣнъ на вѣковните ѣ притежатели — българите. *Още въ проекта на императоръ Григори VI отъ 1867 г. за автокефална българска църква, Добруджа, като безспорна българска земя, бѣ включена въ прѣдѣлите на вѣдомството на българската църква. Султанскиятъ ферманъ отъ 1870., с който се учреди Българската екзархия, постави изрично цѣла Добруджа въ състава на българската църковна област. Въ правилника за даване автономно управление на България, приетъ отъ Цариградската конференция на посланиците на великите сили, отъ декември 1876 г., Добруджа влизаше въ източната половина на България, с столица Гьрново. И никога на романците не бѣ прѣминало прѣзъ ума да издигнатъ гласъ противъ тия международни актове, признаващи Добруджа за безспорна българска земя.“*

Болшевишки агенти въ Букурещъ.

„Ендепанлянъ“ съобщава отъ Букурещъ: Военниятъ съдъ осжди на вѣчна каторга четири болшевишки агенти.

Сждътъ надъ кайзера.

Лионъ, 29 априлъ. (Радиотелеграма). Въпросътъ за сжденето на кайзера и неговите сътрудници е уреденъ с слѣдния проектъ, който вѣроятно ще бжде прибавенъ къмъ договора за мира:

Чл. 1. Бившиятъ германски императоръ ще бжде сжденъ за накрѣнение на международния моралъ и свещеността на договорите. Единъ специаленъ съдъ ще бжде учрѣденъ да го сжди, като му гарантира правото на защита. Сждътъ ще се състои отъ 5 души, назначени по единъ отъ 5-те велики сили: Съединените Щати, Англия, Франция, Италия и Япония. Сждътъ ще обоснове присждата си с най-възвишените принципи на политиката между народите, като се погрижи да осигури зачитането на тържествените задѣлжения

на международните договори, както и на международния моралъ. Той ще опрѣдѣли наказанието, което ще трѣбва да се наложи. Съюзниците ще поискатъ отъ Холандия да прѣдаде въ тѣхни рѣцитъ бившия императоръ, за да бжде сжденъ.

Чл. 2. Тѣй като германското правителство не е дало залогъ, че ще бждатъ наказани лицата, обвинени въ извършване на дѣяния, противни на законите и обичаите на войната, тѣзи лица ще бждатъ прѣслѣдвани и сждени отъ съюзнически военни сждилища и на виновните ще бждатъ наложени наказания, прѣдвидени отъ военните закони. Германското правителство ще трѣбва да прѣдаде на съюзните държави или на тази отъ тѣхъ, която се обрне къмъ него, всички лица, които обвинени въ извършване на дѣла противни на военните закони и обичаи, му бждатъ посочени било по име, било по чинъ или служба, на която сж били назначени отъ германските власти.

Чл. 3. Тѣзи, които сж се провинили въ дѣяния противъ поданиците на една отъ съюзните държави, ще бждатъ сждени отъ военните сждилища на тази държава. Провинените въ дѣяния противъ поданици на нѣколко отъ съюзните държави ще бждатъ сждени отъ военни сждилища, въ които ще влизатъ прѣдставители на заинтересованите държави. Въ всички случаи обвинените ще иматъ право сами да избиратъ своите защитници.

Чл. 4. Германското правителство се задължава да даде всички документи и свѣдѣния, необходими за пълното установяване на прѣстѣпните дѣяния, за намиране на виновните и за точното присждане на отговорностите.

Армията на изтокъ.

Военното положение. — Болшевизмътъ. — Играта на Германия. — Разпрѣдѣлението на съглашенската армия.

Генералъ Малетеръ пише въ „Танъ“: Отговаряйки на социалистическиятъ интерпелация, министрътъ на външните работи даде нѣкои свѣдѣния върху военното положение на изтокъ. Той посочи специално ефектите на различните съглашенски армии. Общото число е доста внушително. Но тѣзи нѣколко стотини хиляди твърди пѣстри хора сж разпрѣдѣлени въ една огромна оперативна зона; ето слабата точка върху която г-нъ министрътъ не се спрѣ. Той не може да каже всичко.

Забравя се въ сжщностъ, че мирътъ не е подписанъ и, че се намираме въ примирие, т. е. въ война. Ако на западъ, по Рейнъ е спокойно, на изтокъ войната е въ разгара си и тя почва даже и по унгарския Дунавъ.

Слабата аргументация на правителството трѣбва да се търси въ трудността да се каже истината относно ужасния източен фронтъ, силата на който не се крие толкова въ организацията му, колкото въ това, че не се знае какво трѣбва да се прави и какво може да се направи. Попълнятъ се е-

(Слѣдва на 4 страница).

мжиско, романците, за да бждатъ по-сладователни, показватъ и земите, които владѣе това население, като романски. Дѣйствителността, обаче, нѣма нищо общо с романските статистики и с основаните на тѣхъ твърдения.

Въ Южна Добруджа работната земя се намира почти изключително въ рѣцѣта на българското и послѣ в турското земледѣлческо население. Романците тамъ живѣятъ край Дунавския брѣгъ и се занимаватъ прѣдимно с риболовство. Отъ около 550,000 хектара работна земя тѣ не владѣятъ тамъ дори пълни 2000 хектара. Въ Сѣверна Добруджа разпрѣдѣлението на земите, оставено отъ турското владичество въ 1878 гот., е измѣнено вслѣствие на силническата аграрна романска политика, която ичине за цѣль, отъ една страна, да обезземе мѣстното население и отъ друга — да снабди с земи романските колонисти. Както посочихме на друго мѣсто въ тоя мемоаръ, въ Сѣверна Добруджа, съгласно закона отъ 1882 г. за урежуване на поземлената собственост и закона отъ 1903 г. за раздаване земи на ветераните, сж раздадени на романските ко-

лонисти условно голями пространства държавни и общински земи, както и земи, отнети отъ частни лица. Тия земи, обаче, още не могатъ да се смѣтатъ като абсолютна частна собственост, понеже колонистите още не сж ги изплатили. Държавата, споредъ цитираните закони, си е запазила правото да ги отнеме отъ лицата, които ги използватъ сега, щомъ се изселятъ или не платятъ двѣ години наредъ годишните си вноски.

Работната земя въ Сѣверна Добруджа възлиза на около 720,000 хектара, въ Южна — на около 550,000 хектара, или въ цѣла Добруджа на около 1,270,000 хектара. Споредъ статистиките, които различни романски автори ни даватъ за разпрѣдѣлението на поземелната собственост въ Сѣверна Добруджа, романското население владѣе тамъ кржгло 400,000 — 430,000 хектара земя. (Споредъ д-ръ Иоанъ Романъ 392,786 хектара,¹⁾ споредъ М. Владеску-Олтъ 317,504,²⁾ а споредъ

¹⁾ Dr. Joan, Dabrogea si drepturile politice. P. 157.
²⁾ M. Viadescu-Olt. Constitutia Dobrogei p. 132.

В. Когалничану — 429,933³⁾). Отъ всичката работна земя въ цѣла Добруджа романското население, слѣдователно, владѣе само 1/3, а другите народности — 2/3 и то безъ да бждатъ фаворизирани въ това отношение отъ романското аграрно законодателство, както сж фаворизирани романските колонисти. При това, не трѣбва да се изпуца изпрѣдъ видъ обстоятелството, че 1/3 отъ работната земя въ Сѣверна Добруджа е групирана въ латифундии, които, както посочихме, сж раздадени почти безвъзмездно на романски чиновници, търговци, адвокати и други непроеизводителни лица, живущи въ Ромжния. Като изключимъ тия латифундии, ще видимъ, че въ дѣйствителностъ романското земледѣлско население владѣе отъ работната земя въ цѣла Добруджа само около 1/6.

Само единъ отъ доводите, сж които романците искатъ да обосноваватъ своите претенции върху Добруджа, изглежда на пръвъ погледъ достатѣчно основателенъ. Той е доводътъ, че Ромжния, безъ Добруджа, се лишава отъ излазъ на море. (Слѣдва).

³⁾ V. Kogălniceanu. Dobrogea p. 47.

